

Plenum

Tisdag 19.2.2019 kl. 14.00—19.01

5. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen

Regeringens proposition RP 273/2018 rd

Lagmotion LM 7/2015 rd

Utskottets betänkande FvUB 32/2018 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Tuula Haatainen: Ärende 5 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger förvaltningsutskottets betänkande FvUB 32/2018 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslaget.

Vi inleder den allmänna debatten. — Utskottets ordförande Eerola, varsågod.

Debatt

14.43 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia viiteen ulkomaalaislaissa säädettyyn kokonaisuuteen. Muutokset koskevat uusintahakemuksen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä ja käännättämisen täytäntöönpanoa, kansainvälistä suojelua hakevan työnteko-oikeutta, kansainvälistä suojelua hakevan matkustusasiakirjan haltuunottoa sekä ulkomaalaislain edellytystä perheenkokoajan alaikäisyydestä. Valiokunta pitää ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja taroituksenmukaisina.

Näitten uusintahakemusten määrä ja osuus kaikista Suomessa jätetyistä turvapaikkahakemuksista ja kansainvälistä suojelua koskevista hakemuksista ovat viime vuosina kasvaneet. Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan vuonna 2018, viime vuonna, kaikista turvapaikkahakemuksista — joita siis oli viime vuonna 4 548 kappaletta — 47 prosenttia eli liki puolet oli tällaisia uusintahakemuksia. Näitten uusintahakemusten suuri osuus ei saadun selvityksen mukaan johdu ainoastaan vuoden 2015 poikkeuksellisen suuresta turvapaikkahakemusten määrästä, kuten usein kuullaan väitettävän.

Tämän lakiehdotuksen tavoitteena on vähentää uusintahakemusten määrää ohjaamalla hakijat esittämään kaikki tiedossaan olevat kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen kannalta merkitykselliset seikat ja perusteet jo sen ensimmäisen hakemuksen tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä. Osa näistä hakijoista tekee nimittäin uusintahakemuksen ainoastaan viivyttyäkseen maasta poistamista.

Tämän esityksen tavoitteena on myöskin vähentää uusintahakemusmenettelyn väärinkäyttömahdollisuuksia. Valiokunta kuitenkin tähdentää, että jos uusintahakemuksessa esitetään uusia ratkaisuihin vaikuttavia perusteita, hakemus on otettava tutkittavaksi kansainvälisen suojelun tarpeen arvioimiseksi. Ehdotetuilla uusintahakemuksen tutkittavaksi ottamista koskevilla säännöksillä pyritään tehostamaan uusintahakemusten käsittelyä Euroopan unionin lainsäädännön ja perustuslain 9 §:n 4 momentin asettamissa rajoissa.

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

Valiokunta toteaa, että hakijalla ei ole menettelydirektiivin mukaan kaikissa tilanteissa oikeutta jäädä uusintahakemuksen käsittelyn yhteydessä jäsenvaltion alueelle. Toinen uusintahakemus estää nykyisin tämän käännättämisspätöksen täytäntöönpanon, jos aiempi uusintahakemus on jätetty tutkimatta. Lainkohtaa ehdotetaan nyt muutettavaksi siten, että käännättämisspätöksen täytäntöönpanon näkökulmasta ei ole enää merkitystä, onko aiempi hakemus jätetty tutkimatta vai käsitelty tavallisessa, tai sitten vaikka nopeutetussakin, menettelyssä. Ensimmäinen uusintahakemus estää nykyisin yleensä käännättämisspätöksen täytäntöönpanon. Ehdotuksen mukaan ensimmäinen uusintahakemus ei enää estä aikaisemman hakemuksen nojalla tehdyn lainvoimaisen käännättämisspätöksen täytäntöönpanoa, jos uusintahakemuksen tarkoituksena on vain tämän päätöksen välittömän täytäntöönpanon esto tai viivyttäminen. Välitön täytäntöönpano on kyseessä esimerkiksi silloin, kun maasta poistamisen käytännön valmistelut on aloitettu ja maasta poistamisen arvioitu ajankohta, tai sen päivä jopa, on jo tiedossa. Hakijalla on näissä tilanteissa tiedossaan aikaisempaan päätökseen perustuva velvoite poistua maasta tykkäänään. Valiokunta korostaa, että täytäntöönpanoa koskevassa harkinnassa on näissäkin tilanteissa otettava huomioon, että hakijan oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että hänellä on ollut tosiasiallinen mahdollisuus jättää se hakemus aikaisemmin.

Sitten kansainvälistä suojelua hakevan työnteko-oikeuteenkin vähän puututaan. Kansainvälistä suojelua hakeneen henkilön työnteko-oikeuden alkamisen ajankohtaa ehdotetaan nyt vähän täsmennettäväksi. Valiokunta ei pidä sääntelyn kannalta johdonmukaisena, että henkilöllä olisi työnteko-oikeus niissä tilanteissa, joissa hänellä on velvollisuus poistua Suomesta pois.

Mitä tulee tähän matkustusasiakirjan haltuunottoon, josta alussa mainitsin, valiokunta pitää edelleen perusteltuna, että ulkomaalaislakiin lisätään säännös kansainvälistä suojelua hakevan matkustusasiakirjan haltuunotosta. Tavoitteena on varmistaa turvapaikkamenettelyn sujuvuus sillä viisiin, että puuttuva matkustusasiakirja ei estä esimerkiksi hakijan tunnistamista tai kielteisen päätöksen saaneen henkilön maasta poistamista.

Edelleen työntekijän oleskeluluvan jatkolupaa hakevalla on ehdotuksen mukaan jatkossa mahdollisuus ilman saatavuusharkintaa hakeutua myöskin sellaisen työnantajan palvelukseen, joka toimii muulla kuin edellisessä työntekijän oleskeluluvassa mainitulla alalla. Muutoksella ei ole vaikutusta työsuojelun valvontaviranomaisen toimintaan. Valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä työehtojen ennako- ja jälkivalvonnan tehokkuuden ja ulkomaalaisten työntekijöiden oikeuksien turvaamisen merkitystä.

Arvoisa puhemies! Tässä tämä mietintö. Tähän jätettiin kaksi kappaletta vastalauseita, ja niistä varmaan kuulemme tänään myöhemmin.

14.50 Reijo Hongisto sin: Arvoisa rouva puhemies! Jätin 3.8. hallitukselle kirjallisen kysymyksen turvapaikkahakemuksen uudistamisesta. Kysymyksen johdannossa totesin: ”Nykyisen lain mukaan sama henkilö voi hakea Suomesta turvapaikkaa useita kertoja. Julkisuudessa olleen tiedon mukaan vastaanottokeskuksissa majoilee tuhansia kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita henkilöitä. Osa näistä on hakenut turvapaikkaa jopa viisi kertaa.” Esitin hallitukselle kysymyksen: ”Onko hallitus tietoinen, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut turvapaikanhakija voi uudistaa hakemuksensa useita kertoja, ja mihin toimiin hallitus ryhtyy, jotta tällainen toistuva hakeminen kielletään?”

Tämä käsittelyssä oleva lakialoite on mielestäni konkreettinen näyttö hallituksen toimista. Kiitos siitä. Minun mielestäni ihmisiä ei saa syrjiä sen enempää positiivisesti kuin ne-

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

gatiivisestikaan. Kaikkia meitä täytyy kohdella yhdenvertaisesti, samalla tavalla, erityisesti oikeusistuimissa asioitaessa. Kun esimerkiksi Suomen kansalainen prosessoi asiaansa alioikeudessa, hän voi osoittaa tuomioistuimen päätöksestä tyytymättömyyttä hovioikeuteen ja sieltä voi anoa valituslupaa korkeimpaan oikeusasteeseen saakka. Kun nämä oikeusasteet ovat asian ratkaisseet ja päätöksensä antaneet, asian käsittely loppuu siihen. Muistamani mukaan taitaa tulla päätöksessä sinetti, että tätä päätöstä kaikki asianosaiset noudattakoot. Siis asian käsittely loppuu siihen. Suomalainen ei saa asiaansa yhä uudestaan ja uudestaan esille.

Näin ollen, arvoisa puhemies, kun tavallista suomalaista edellytetään kertomaan kaikki tiedossaan olevat, asian käsittelemisen kannalta merkittävät seikat heti ensimmäisessä oikeuskäsittelyssä, niin mielestäni ihan samaa merkittävän tiedon kertomista ensimmäisessä käsittelyssä taikka puhuttelussa voidaan edellyttää perustellusti myöskin turvapaikkaa haakevalta. Tämän takia, arvoisa puhemies, minä pidän tärkeänä, että kaikkia kohdellaan oikeusjärjestelmässämme yhdenvertaisesti ja samalla tavalla. — Kiitoksia.

14.53 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Jälleen meillä käsittelyssä on liuta muutoksia ulkomaalaislakiin, joka kyllä tällä kaudella on ollut monen muutoksen kohteena. Tämänkertaisista muutoksista keskeisin liittyy juuri siihen, että näillä hallituksen esityksillä pyritään siihen, että turvapaikanhakija ilmoittaa kaikki hakemuksen kannalta merkitykselliset tai sen myönteistä johtopäätöstä puoltavat asiat siinä ensimmäisessä käsittelyssä. Tätä muutosta voi pitää kyllä varsin perusteltuna, jotta todella päästäisiin siihen tilanteeseen, jolloin myös tämä turvapaikkaprosessi selkeytyy ja ensimmäisessä käsittelyssä käydään kaikki ne seikat läpi, jotka liittyvät hakijan suojelupäätökseen. Sen jälkeen pääsemme sitten eteenpäin näissä muissa toimenpiteissä elikkä siinä, että heidät, jotka saavat sitten myönteisen päätöksen, tulee kotouttaa, ja heidät, jotka saavat kielteisen päätöksen, tulee kotiuttaa, ja molemmissa meillä on kyllä tehostamisen varaa.

Arvoisa puhemies! Tässä paljon on matkan varrella tullut huomioita liittyen siihen, millä tavalla tämä suhteutuu turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan ja niihin aikaisempiin muutoksiin, joita tässä salissa vuonna 2016 on tehty, ja siitä syystä sosiaalidemokraattinen valiokuntaryhmä jätti tähän lausumaehdotuksen, jolla haluttaisiin, että eduskunta toteaisi selkeästi, että nämä muutokset, jotka 2016 tehtiin — jolloin siis oikeusturvaa heikennettiin, kun valitusaikoja rajattiin ja myös avustajan käyttömahdollisuutta rajattiin — tuotaisiin uudelleen käsittelyyn ja niissä voitaisiin tehdä vähän toisenlaisia ratkaisuja, jolloin päästäisiin myös siihen, että tämä turvapaikkaprosessi kestäisi vähän tarkempaa tarkastelua. Tämä tukisi myös sitä tämän esityksen tavoitetta, että turvapaikkakäsittely menisi mahdollisimman jouhevasti ja selvittäisiin yhdellä käsittelyllä, eikä tarvitsisi sitten turvautua niin hakijan kannalta kuin myöskään yhteiskunnan kannalta siihen, että näitä hakemuksia täydennetään aina jälkivaiheessa, mikä on johtanut siihen, että tämä prosessi on pidentynyt. Nämä käsittelyaikojen pidentymiset totta kai näkyvät myös siinä, että ihmiset, joille sitten loppuviimein ei myönteistä oleskelulupaa tule, ovat kuitenkin edelleen täällä Suomessa, eikä päästä siihen tilanteeseen, että heidät voitaisiin palauttaa, mikäli lainvoimaisen kielteisen oleskelulupapäätöksen saavat.

14.55 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Tässä esityksessä on joitain hyviä asioita. On hyvä, että tämän kautta saatavuusharkintaa helpotetaan. On hyvä, että alaikäisenä Suomeen tulleen turvapaikanhakijan tilannetta myöskin parannetaan. On tietenkin ikävää, että

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

tämä ei tullut hallituksen omasta tahdosta vaan sen kautta, että EU:sta tuli noottia tämän asian suhteen.

Mutta tässä esityksessä on huomattavan paljon ongelmia. Tässä esityksessä ei ole arvioitu ihmisoikeusvaikutuksia, mitä tietenkin tulisi tällaisessa asiassa ihmisoikeusvaltiossa tehdä. Tässä sovelletaan EU:n menettelydirektiiviä tavalla, joka vie Suomen standardit niitten minimistandardien tasolle — eli ei enempää, ei vähempää kuin nimenomaan ne minimi — ja tietenkin sopii kysyä, onko tämä Suomen kannalta oikea linja.

Me tiedämme, että jo nyt meillä on ongelmia turvapaikkaprosessien käsittelyn kanssa. Tämän on sisäministeriö myöntänyt, tämän on korkein hallinto-oikeus myöntänyt. Tämä on Suomen asianajajien toteama asia. Tästä tehdään selvitystä parhaillaan. Me tiedämme, että vuonna 16 tehdyt heikennykset ovat ihmisoikeustilannetta ja tasavertaisuutta loukanneet, heikentäneet. Siitä huolimatta tehdään nyt muutos, joka asiantuntija-arvioiden mukaan heikentää oikeusturvaa, vaarantaa ehdotonta palautuskieltoa. Kysymys on, haluammeko tällaista muutosta tällaisessa tilanteessa, jossa järjestelmän ongelmat ovat ilmeiset ja ne on tunnustettu.

Toisin kuin edustaja Eerola totesi, niin saadun selvityksen mukaan suuri määrä uusintahakemuksia johtuu nimenomaan siitä, että menettelyjä on heikennetty, että kaikilla ei ole oikeutta avustajaan prosessin alkuvaiheessa. Selvityksestä ilmenee myöskin, että se mitä suurimmassa määrin johtuu siitä, että meillä oli kymmeniätuhansia hakemuksia vuosina 15—16. Tänä vuonna niitä on muutama tuhat. Eli on selvä, että uusintahakemusten määrä on silloin iso. Saadun selvityksen mukaan toisia uusintahakemuksia on huomattavan vähän, kolmansia uusintahakemuksia vielä vähemmän.

Oleellista tässä on, että jos me huomaamme, että esityksen todetaan vaarantavan oikeusturvaa, niin me reagoimme siihen. Jos joku esitys vaarantaa edustajan äidin oikeusturvaa, ystävän oikeusturvaa, veljen, siskon oikeusturvaa, niin emme me silloin sellaista halua. Jos se vaarantaa tänne tulleen ulkomaalaisen oikeusturvaa, haluammeko sellaista esitystä? Mielestäni oikeusvaltiossa sellaista esitystä ei tulisi viedä eteenpäin. Siitä huolimatta tämä hyväksyttäneen. Siitä huolimatta tämä hyväksyttäneen muun muassa demareiden äänillä, mikä minun mielestäni on valitettavaa.

14.59 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä todella on hyviäkin asioita, eli ei nyt ihan suoranaisesti voi moittia kokonaisuutta. Mutta näitten positiivisten muutosten lisäksi tämä hallituksen esitys sisältää hirmu paljon ongelmallisia asioita, joita on hirmu vaikea perustella ja jotka ovat heikosti perusteltavissa kokonaisuudessaan.

Ulkomaalaislain 95 §:ään on ehdotettu uusi momentti, mikä antaisi viranomaisille mahdollisuuden ottaa turvapaikanhakijan matkustusasiakirjat haltuun. Tällainen rajoitus on heikosti perusteltavissa, kun otetaan erityisesti huomioon, että ulkomaalaislain 7 luvussa säädetään jo nyt prosessin turvaamiseksi mahdollisista turvatoimista, joista yksi on 119 §:n mahdollisuus määrätä luovuttamaan matkustusasiakirja poliisin haltuun. Siihen nähden tämä tuntuu tarpeettomalta.

Sitten jos katsotaan ulkomaalaislain 79 ja 80 §:ää, niin ehdotetuilla muutoksilla turvapaikanhakijan työnteko-oikeus halutaan säätää katkeavaksi, elikkä jos hän on töissä aiemmin mahdollisessa uusintahakemusvaiheessa, kielteisen päätöksen saatuaan hän menettää työpaikkansa. Tämän lisäksi ehdotettujen muutosten myötä uusintahakemuksen jättämisestä alkaisi uusi karenssiaika työoikeutta koskien vastaavasti kuin ensimmäisen hakemuk-

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

sen jättämismahdollisuudessa. Näin ollen henkilö joutuisi riippuen siitä, onko hänellä voimassa olevaa matkustusasiakirjaa, odottamaan 3 tai 6 kuukautta uusintahakemuksen jättämisestä saadakseen työskennellä. Elikkä näin estetään tällaisen ulkolaisen ja pakolaisen, joka haluaa tulla Suomeen, työskentelymahdollisuudet ja näin hänet syrjäytetään meidän työelämästä pois.

Turvapaikanhakijan työnteko-oikeus on paitsi järkevää yhteiskunnan kannalta myös keskeinen väline henkilölle itselleen kiinnittäytyä ja vahvistaa osallisuutta suomalaiseen yhteiskuntaan. Työnteko-oikeus vahvistaa henkilön itsenäisyyttä ja on keskeinen tekijä onnistuneen kotouttamisen käynnistämisessä. Inhimillisten näkökohtien lisäksi työnteko-oikeuden rajoittaminen on taloudellisesti epärationaalista ja sitoo hakijat vastaanottopalvelujen ja vastaanottorahan piiriin. Elikkä näin heiltä viedään pois mahdollisuus hankkia omalla työllään elantoa.

Mielestämme tällaisia uusia turvapaikkapoliittisia tiukennuksia ei olisi syytä nyt tässä vaiheessa tehdä, ennen kuin lukuisia aiempia kiristyksiä on arvioitu ja niiden aiheuttamia ongelmia turvapaikkamenettelyssä ja ne virheet on korjattu. Erityisesti turvapaikanhakijoiden oikeusapuun ja valitusaikoihin vuonna 2016 tehdyt kiristykset ovat aiheuttaneet vakavia oikeusturvaongelmia, jotka oikeusministeriön oma selvityskin on tunnustanut ja ehdottanut korjattavaksi.

Viime vuonna 11,4 prosenttia loppuun käsitellyistä uusintahakemuksista johti myönteiseen päätökseen, eli useampi kuin joka kymmenes sai myönteisen päätöksen näistä valituksista. Se osoittaa sen, että näitten käsittely ensimmäisellä kerralla on epäonnistunut. Uusintahakemuksen rajoittaminen ja palautusten nopeuttaminen merkitsisivät tämän hetken tilanteessa lisääntyvää riskiä sille, että Suomi loukkaa kansainvälisen oikeuden ehdotonta palauttamiskieltoa ja käännähtää henkilöitä maihin, joissa heitä uhkaa vaino, kidutus tai joku muu epäinhimillinen kohtelu. Myös uusintahakemukset on lähtökohtaisesti tutkittava yksilöllisesti ja perusteellisesti.

Kaiken kaikkiaan jos miettii näitä prosesseja, niin jos ne olisi tehty kunnolla, koko homma, alusta lähtien ja saataisiin ensimmäisellä kerralla luotettava ja hyvä päätös aikaan, niin me emme tarvitsisi näitä uusintahakemuksia, silloin asiat toimisivat hyvin ja kunnolla. Mutta se vaatii resurssia, mistä on ollut koko ajan pulaa.

15.04 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä edellä sekä edustaja Adlercreutz että Semi toivat esille, tässä lakiesityksessä on paljon semmoisia ongelmia ja yksittäisiä lakimuutoksia, joita ei olisi nyt tässä vaiheessa syytä tehdä ennen kuin on todellakin tehty selkeästi kokonaisarvio ja pystyttäisiin varmistautumaan siitä, että prosessit ovat kunnossa ja jokainen turvapaikanhakija todellakin saa oikeudenmukaisen kohtelun. Niin kuin oikeusministeriön oma selvityskin on tunnustanut, nämä kiristykset, mitä viime vuosina on tehty, ovat aiheuttaneet hyvin vakavia oikeusturvaongelmia, ja ne pitäisi ensin korjata, ennen kuin ruvetaan tekemään uusia kiristyksiä.

Oikeusapuun kohdistunut tiukennus niin, että ei enää ole avustajaa käytössä, on kaikkien suurin ongelma, ja se johtaa nimenomaan siihen, että ensimmäisessä käsittelyssä tai ensimmäisessä haastattelussa ei välttämättä saa kaikkia asioita kerrottua, ja sen takia tarvitaan myöhemmin näitä uusintahakemuksia. Meidän pitäisi huolehtia prosessien aivan alusta lähtien, että jokainen saa sen tarvitsemansa oikeusavun, riittävät tulkkauspalvelut ja kaikki, niin että nämä prosessit voivat edes lähtökohtaisesti olla oikeudenmukaisia. Nyt hän on tilanne se, että sen takia näitä uusintahakemuksia joudutaan paljon tekemään, ja täs-

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

sä vaiheessa ei näitä uusintahakemuksia olisi syytä nyt rajoittaa, koska tilanne ei ole kunnossa prosessin alusta alkaen.

Mutta niin kuin tässä ihan alussa tuli myös todettua, tässä esityksessä on jotain ihan hyvääkin, ja se on nimenomaan se, että työvoiman saatavuusharkinnasta luovutaan tapauksissa, joissa henkilö on oleskellut ja työskennellyt Suomessa yhden vuoden ajan, ja tämä on erittäin tärkeä muutos. Erittäin hyvä on myös, että tätä perheen yhdistämiskäytäntöä muutetaan niin, että jos prosessi on pitkittynyt ja hakija on ehtinyt täyttää 18 vuotta, niin se ei keskeytyisi. Valitettavasti, kuten edellä tuli edustaja Adlercreutzin puheessa ilmi, tämä ei suinkaan ollut hallituksen oma esitys, vaan tämä johtuu nyt Euroopan unionin tuomioistuinten käytännöistä, mutta hienoa, että se nyt tänne lakiin saadaan.

Mutta kaiken kaikkiaan, niin kuin me tiedämme, turvapaikanhakijoiden määrä on merkittävästi vähentynyt. Meillä ei ole nyt mitään tarvetta tehdä mitään erityisiä kiristyksiä tähän prosessiin, vaan meidän täytyisi huolehtia siitä, että kaikki prosessit on hyvin resursoitu. Sitä kautta me saamme niitä myös nopeutettua.

Vihreiden edustaja ei ollut mukana valiokunnassa asian ratkaisevassa käsittelyssä, mutta olemme tämän RKP:n ja vasemmiston vastalauseen takana.

15.07 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän hallintovaliokunnan puheenjohtajaa, perussuomalaisten Juho Eerolaa, hyvästä mietinnön esittelystä tuolta puhujapöytästä ja totean sen, että tosiaankin tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on vähentää kansainvälistä suojelua koskevan uusintahakemusmenettelyn väärinkäyttömahdollisuuksia ja ohjata hakijat esittämään kaikki tiedossaan olevat kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen kannalta merkitykselliset seikat ja perusteet jo ensimmäisen hakemuksen tai sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä.

Totta kai on erittäin tärkeää, että jokainen hakija saa oikeudenmukaisen käsittelyn ja kohtelun. Se on merkityksellistä ja tärkeää, ja pidän erittäin tärkeänä myös sitä, että nämä prosessit ovat sujuvia, ne ovat nopeita ja kaikki asiat, jotka henkilöä koskettavat ja joita hänellä on tiedossaan, tuodaan julki ja sitä kautta myös prosessit nopeutuvat. Se tuo myös meille säästöjä yhteiskunnassa.

Pidän myös erittäin tärkeänä sitä, että siinä vaiheessa, kun tämä pitkälinen prosessi ja mahdollisesti ne monet hakemukset on käyty läpi ja kun henkilö saa sen päätöksen, saako jäädä vai saako kielteisen päätöksen, se myös otetaan käyttöön ja se toteutuu — ja erityisesti, että maasta poistutaan sen jälkeen, jos on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, koska näen, että ei ole kenenkään etu, että tällaiset henkilöt jäävät Suomeen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta hyväksyi taannoin lakiesityksen, jolla sosiaalihuoltolakea muutettiin. Valtion budjetissahan on 5,4 miljoonaa kohdennettu resursseja juurikin paperilla maassa oleskelevien sosiaalihuoltoon, elikkä he saavat yösijan, ravinnon ja sitten lääkkeitä tarvittaessa. Pidän tärkeänä sitä, että ensiavun jälkeen, kun akuutti hätä on ohi ja esimerkiksi talvipakkasilla tämä apu on annettu, kyllä näiden henkilöiden tulee poistua maasta. En pidä hyvänä, että luomme vetovoimatekijöitä ja on mahdollista jäädä tänne Suomeen ja käyttää sitten näitä palveluja. Eli kun me puhumme näistä asioista, niin pitää huomioida myös realistisesti se, että me emme tiedä, kuinka paljon laittomasti maassa oleskelevia on Suomessa — se määrä on tuhansia — ja niin kauan kuin emme tiedä, ketkä täällä maassamme oleskelevat, niin silloin tilanne on huolestuttava. Se ruokkii myös rikollisuutta, niin ikävää kuin se on sanoa, mutta varkauksia, taskuvarkauksia ynnä muita, tapahtuu tuolla kadulla. Sain juuri eilen tiedon, että eräs rouva tuli pahoinpidellyksi rautatieasemal-

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

la juurikin ulkomaalaistaustaisen taholta. Siitä on tehty myös rikosilmoitus, ja asia on siltä osin käsittelyssä. Mutta niin kauan kuin emme tiedä, keitä ihmiset ovat, niin maasta pitää poistua. [Silvia Modig: Mistä se rouva tiesi, oliko ulkomaalainen? Kysyikö paperit?]

15.10 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta on tarpeellinen ja tervetullut. Kun tilastoja katsoo, yli puolet Suomesta turvapaikkaa hakeneista ei ole kansainvälisen suojelun tarpeessa, mutta siitä huolimatta näitä hakemuksia uusitaan ja yritetään turvapaikkaa saada muuttuneilla tarinoilla. Järjestelmä on kuormittunut sen johdosta, että tehdään näitä tarpeettomia uusintahakemuksia, ja voi kysyä, kohdistuvatko meidän rajalliset resurssimme sitten aidosti niille, jotka apua tarvitsevat, kun sitä hyväksikäyttävät sellaiset henkilöt, jotka hyötyvät prosessin pitkittymisestä sekä tarpeettomasta hakuprosessista.

Nykyinen järjestelmä tietyllä tavalla palkitsee epärehellisyydestä. Tarinoita kannattaa keksiä, jotta uuden hakemuksen saa vireille. On oikeudenmukaista, että turvapaikanhakijan asia ratkaistaan kerralla oikein ja rajatonta uudelleenhakemisen mahdollisuutta siis rajoitetaan.

Turvapaikanhakijoiden lukumäärään viitattiin täällä. Siitä lukumäärästä riippumatta meidän pitää kehittää tätä järjestelmää kohti oikeudenmukaista toimintaa ja varmistaa sen toimivuus kaikin keinoin. Apu pitää kohdistaa todellisille hädänalaisille, ja tämä hallituksen esitys vie meidät kohti sitä tavoitetta.

15.11 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun keskustelun aikana on annettu ehkä vähän väärin ymmärtää, että tällä muutoksella, jolla siis tähdätään todella siihen, että hakija esittää kaikki merkitykselliset syyt jo ensimmäisen hakemuksen yhteydessä, nyt rajataan aivan valtavasti mahdollisuuksia tuoda näitä uusia perusteita myöhemmin, niin on ehkä syytä käydä tämä prosessi läpi.

Ensinnäkin, kun hakija jättää ensimmäisen hakemuksensa, niin hän siinä esittää ne perusteet, joilla hän ajattelee, että on oikeutettu saamaan kansainvälistä suojelua. Hänellä on mahdollisuus esittää lisäperusteita koko sen prosessin ajan, kun se prosessi on vireillä, siis koko sen prosessin ajan. Senkin jälkeen, kun hän saa Maahanmuuttovirastosta ensimmäisen päätöksen, jos se on kielteinen, hän luultavasti siitä valittaa, ja hänellä on tämän valituksenkin osalta mahdollisuus esittää uusia perusteita. Se, mitä tämä lakimuutos nyt koskee, on se tilanne, kun oikeusasteesta tulee lainvoimainen päätös, ja vielä senkin jälkeen jos on merkityksellisiä syitä suhteessa siihen, saako hakija kansainvälistä suojelua, nekin otetaan vielä käsittelyyn. Joten, arvoisa puhemies, on ehkä pikkuisen väärin antaa ymmärtää, että tällä aivan valtavasti ollaan nyt niitä mahdollisuuksia rajoittamassa, joissa tilanteissa voi tuoda niitä perusteltuja syitä ilmi, jotka liittyvät siihen, saako hakea kansainvälistä suojelua vaiko ei.

Sitten kyllä herää se kysymys, mikä on se syy, minkä takia niitä kaikkia syitä, joita hakijalla on, ei voitaisi esittää jo ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Se on aivan selvää, että totta kai meidän prosessien ja viranomaistoiminnan tulee kannustaa siihen, että tämä on mahdollista tehdä ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Siihen liittyvät ne kysymykset, joista täällä jo 2016 keskusteltiin liittyen vaikkapa avustajan käyttöoikeuteen, joka olisi syytä palauttaa, jotta prosessi menisi kertaheitolla läpi ja näitä tarpeettomia uusintahakemuksia olisi sitten vähemmän.

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

15.13 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Siis tässä esityksessä on ongelmallista esimerkiksi se suunnaton epämääräisyys, joka liittyy siihen, että arvioidaan, onko uusintahakemus tehty ilmeisessä tarkoituksessa viivästyttää asiaa. Kun tästä kysyttiin valiokunnassa, niin ei kukaan pystynyt vastaamaan, miten tämä todetaan, onko se ajallinen asia, miten se arvioidaan, minkälaisin objektiivisin perustein, ja se tekee tästä epämääräisen ja ongelmallisen esityksen.

Edustaja Räsänen totesi, että pitää tietenkin ohjata siihen, että kaikki sanotaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, ja näinhän on. Sehän on aivan selvä asia, ja ideaalitalanteessa näin tehtäisiin. Mutta ihan niin kuin edustaja Räsänen totesi aikaisemmin, vuoden 2016 muutokset ovat nimenomaan vaarantaneet tämän asian. Eli jos me haluamme ajaa sitä, mitä edustaja Räsänen ja edustaja Kopra totesivat, että mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tuodaan mahdollisimman täydelliset selvitykset siitä, mitkä ovat perusteet, niin silloin on ilmiselvää, että pitäisi taata avustaja jokaiselle, jotta varmuudella saataisiin viesti tuotua perille asti. Minun mielestäni nämä asiat kytkeytyvät toisiinsa.

Jos meillä on täydelliset, hyvät prosessit, niin silloin tällaiset muutokset ovat vähemmän ongelmallisia, mutta koska meillä on osittain heikentyneet prosessit, ja tämä on laajasti tunnustettu, niin silloin ei pidä lähteä tekemään muutoksia, jotka vaarantavat oikeusturvaa, ovat ihmisoikeuksien näkökulmasta ongelmallisia — siis asiantuntija-arvioiden mukaan, ei nyt edustaja Adlercreutzin mukaan vaan asiantuntija-arvioiden mukaan. Kyllä nämä yhteydet pitää nähdä ja ne pitää tunnistaa ja pitää toimia vastuullisesti niitten johtopäätösten mukaisesti.

Mitä tulee vetovoimatekijöihin, niin sellainen vetovoimatekijä, joka perustellaan sillä, että Suomeen olisi jotenkin houkutteleva tulla, värjötellä talvessa jossain suojassa yhteiskunnan ulkopuolella ilman rahaa, ilman mitään — ei se nyt kauhean vetovoimaiselta tunnu. Minusta tuntuu, että ei näitä asioita pidä vetovoimatekijöihin sekoittaa.

15.16 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Varmuuden vuoksi tulin tänne puhujakorokkeelle, ettei tarvitse katsoa tuota kelloa niin tarkasti koko ajan.

Tämä lakiesitys, joka tässä on käsittelyssä, sisältää monta erityyppistä asiaa. Niin kuin täällä on todettu ja itsekin olen todennut, olisipa ollut kiva, jos ulkomaalaislakeja muutettaisiin sillä lailla, että niistä jokainen pysyisi jotenkin kärryllä. Nyt kun näitä on tullut muistaakseni viimeisen puolentoista vuoden aikana kuusi vai seitsemän kertaa, niin joskus meillä oli samaan aikaan käsittelyssä useampi esitys ulkomaalaislaista ja sitten jouduttiin tekemään yhteensovitusta ja katsomaan, mikä siellä oikeasti muuttui, ja se on aina ongelmallista valiokuntakäsittelyssä ja varmaan eduskunnan isonkin salin käsittelyssä.

Vuonna 2015, kun tuli suuri määrä turvapaikanhakijoita, on eittämättä ollut tilanne, jossa kaikkia ei ole pystytty haastattelemaan samalla tavalla, koska pikaisesti haettiin Migriin lisää työntekijöitä. Siinä kohtaa, kun haetaan paljon lisää työntekijöitä semmoisella kokemustaustalla, että ei aikaisemmin ole käsitelty turvapaikkahakemuksia, on ymmärrettävää, että ne eivät olleet tasalaatuisia. Tästä syystä me vastustimme silloin 2016 oikeusturvan heikentämistä sekä oikeusavustajan tilanteen heikentämisen että näitten valitusaikeiden osalta, koska kun me sen prosessin laitamme käyntiin, niin siinä kohtaa se kaikkein tarkoituksenmukaisin ja paras keino on tietenkin se, että ihmisellä olisi mahdollisimman helppoa ja kunnolla aikaa ja kunnolla tukea laittaa se ensimmäinen hakemus. No, tämän me hävisimme tässä salissa, ja sen takia nyt sitten on varmaan osa näistä hakemuksista ollut puut-

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

teellisiä, ja sen takia niitä on jouduttu sitten myöhemmin täydentämään ja toisaalta ehkä myöskin hakemaan uudelleen.

Pitää ensin myöskin todeta, että tässä lakiesityksessä ei kielletä hakemasta toista, kolmatta, neljättä, viidettä tai kuudetta kertaa. Ainoa, mikä tässä on muutos, on, että joissakin tapauksissa voidaan arvioida, että maasta poistamista voidaan toteuttaa jo ennen kuin nämä kaikki prosessit on käyty läpi. Tässä ei kielletä toista kertaa hakemista. Mutta mikä se on se olennainen syy siihen? Tästä meillä oli valiokunnassakin keskustelua. Jonkun mukaan se on poliisi, joka päättää. Ei päättä. Missään tapauksessa se ei ole se poliisi, joka sitä maasta poistamista on järjestämässä, vaan poliisille voi tulla aavistus, jonka jälkeen Migri elikkä maahantuloviranomaiset arvioivat sen tarpeen, onko tässä jotakin syytä vai eikö ole jotakin syytä. Sen takia tämä ei ole ihan niin mustavalkoista kuin joistakin ulkopuoleltakin tulleista kommentteista on voinut saada käsityksen.

Tässä lakiesityksessä on hyvää se, että nyt tulee selkeämmin esille se 18 vuoden raja: vasta siinä kohtaa on täysi-ikäinen, kun on koko prosessi käyty läpi, elikkä perheenyhdistäminen helpottuu.

Matkustusasiakirjan haltuunotto, joka tässä kohtaa joittenkin puolueitten mielestä on ongelmallinen, on minun näkemykseni mukaan enemmän nykyisen käytännön kirjaamista lakiin. Jo tälläkin hetkellä on tilanteita, joissa matkustusasiakirja otetaan viranomaisen huostaan siksi ajaksi, mutta tietenkin, jos sitä tarvitsee johonkin toisen viranomaisen käyttöön tai johonkin asiointiin, se on aina saatavissa takaisin. Mutta tämmöinen käytäntö on yhä edelleenkin.

Sitten tämä työntekijöiden asema. Työn tekemisen kieltö siinä kohtaa, kun maasta poistaminen on tullut oikeuden päätöksen jälkeen lainvoimaiseksi: Itsekin mietin, että siinä on mahdollisesti hieman tämmöinen harmaan talouden ongelma, jos kuitenkin se ajanjakso siitä varsinaisesta oikeuden päätöksestä ja sen lainvoimaisuudesta siihen varsinaiseen maasta poistumiseen on kovin pitkä, ja tietenkin toivoisi, että se aika ei olisi kovin pitkä. Mutta kun tässä meillä asiantuntijoina oli työntekijä- sekä työnantajajärjestöjä ja molemmat puolet olivat sitä mieltä, että kun kerran on lainvoimainen maastapoistamispäätös, sen jälkeen sen työskentelyn ei pidä enää olla mahdollista, niin olemme tämän esityksen takana.

Sitten tästä saatavuusharkinnasta on puhuttu muissakin lakiesitysten osissa, ja tässä kohtaa ymmärrettävää on, että kun ihminen kerran on täällä työssä ja vaikka hän vaihtaa sitten työtä, niin siinä kohtaa sitä saatavuusharkintaa ei näiden ihmisten osalta, jotka ovat turvapaikanhakijoina saaneet oleskeluluvan, enää tarvitse tehdä, ja se on vähintäänkin kohtuullista, jotenka päästään parempaan. Meillä on paljon esimerkkejä eri puolilta Suomea, kuinka ihminen on integroitunut yhteiskuntaan, kun on saanut työpaikan, ja jos yhtäkkiä sitten siinä kohtaa työpaikka vaihtuu ja olisi taas arvioinnin alaisena, että voiko sitä työtä tehdä, niin se olisi kohtuutonta. Tästä syystä tuemme myöskin tätä ajatusta.

Palaan alkuun ja siihen kohtaan, että me olemme jättäneet tähän ponnen, niin kuin edustaja Räsänen täällä jo kertoi, ja tulemme esittämään toisessa käsittelyssä, että eduskunta palaisi hallituksen esityksellä siihen kohtaan, missä tätä oikeusturvasuojaa on rajusti heikennetty, minkä jälkeen suurin osa näistäkin ongelmista, joita nyt tällä lailla yritetään torpata, olisi ollut vältettävissä.

15.22 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Tuo edellinen puheenvuoroni aavistuksen verran jäi vielä kesken. Haluan vielä tähdentää sitä, että pidän itse erittäin tärkeänä, että

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

prosessit ovat oikeudenmukaisia ja jokainen saa oikeudenmukaisen, ajallisen ja hyvän käsitteilyn asialle, jotta sitten lopputulos on hyvä. Sitten siinä vaiheessa, jos tulee kielteinen päätös, on poistuttava maasta. Muu ei ole kenenkään etu. Tähän vielä lisää sen, että pidän erittäin tärkeänä sitä, että meillä Suomessa kiinnitetään huomiota myös siihen rikollisuuteen, mitä mahdollisesti meillä on, ja valveudutaan ja ollaan etukäteen tietoisia siitä, mitä kaikkea voi olla tulossa, ja myös se, että me tiedämme, keitä meidän maassamme oleskelee, on osa tätä. Olen samaa mieltä, että vetovoimatekijöitä ei tule Suomeen luoda eikä niitä tule ylläpitää, ja siinä mielessä koen, että on hyvä puhua asioista avoimesti ja reilusti, ja myös hallituksen tulisi tietää, kuinka paljon meillä Suomessa on ihmisiä, joilla on kielteinen päätös ja joilla ei ole lupaa tänne jäädä. Se ei ole kenenkään etu. Tämä on se kanta, joka on mielestäni erittäin hyvä muistaa.

15.23 Olli Immonen ps: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset hallintovaliokunnan puheenjohtaja Eerolalle mietinnön esittelystä. Näin yleisesti voisi todeta, että tämän hallituksen esitys on askel oikeaan suuntaan. Itse asiassa jokainen askel, jolla turvapaikkapolitiikkaa tiukennetaan, on Suomessa askel oikeaan suuntaan.

Tosiasia on se, että Suomella on tällä hetkellä Pohjoismaiden löysin turvapaikkapolitiikka, mitä tulee esimerkiksi perheen yhdistämiskäytäntöihin. Tämä näkyi esimerkiksi vuonna 2007, kun Suomeen tuli enemmän turvapaikanhakijoita kuin väestöllisesti samankokoiseen Tanskaan ja Norjaan. Tämä kertoo ainoastaan siitä, että meillä on Suomessa sellaisia vetovoimatekijöitä, joita muista Pohjoismaista ei tällä hetkellä löydy. Perussuomalaisten mielestä Suomessa tulee tähdätä siihen, että Suomesta tehdään vähiten houkutteleva Pohjoismaa turvapaikanhakijoiden silmissä, ja tämä tarkoittaa sitä, että näitä tarpeettomia vetovoimatekijöitä Suomessa karsitaan minimiin.

Tällaisen kysymyksen vain haluaisin hallituksen suuntaan esittää: Silloin kun vielä perussuomalaiset istuivat hallituksessa, laadimme yhdessä 80-kohtaisen turvapaikkapolitiittisen toimenpideohjelman. Mikä on tämän ohjelman tilanne tällä hetkellä, miten tämä ohjelma etenee, ja onko sitä tarkoitus saattaa voimaan vielä tämän hallituskauden aikana?

15.25 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun keskustelua näistä uusintahakemuksista käydään ja siitä, mistä se johtuu, että näiden uusintahakemusten määrä on kasvanut, niin vielä on hyvä todeta, kuten valiokunta myös tässä mietinnössään toteaa sen selvityksen pohjalta, jonka saimme, että eiväthän nämä kaikilta osin liity siihen vuoden 2015 tilanteeseen, jolloin hakijamäärät olivat paljon suurempia kuin ne aikaisemmin ovat olleet, vaan meillä on aikaisemminkin ollut nähtävissä kehitys, että uusintahakemusten määrä kasvaa. Se on ihan ymmärrettävää, koska jokainen, joka on sitten saanut kielteisen päätöksen, on siitä valittanut ja jos ei ole ollut tarkoitustakaan poistua maasta, on silloin hakenut sitten turvaa uudella hakemuksella. Eli pelkästään vuoden 2015 syyksi tätä ei voi laskea.

Sitten, arvoisa puhemies, ehkä muutama asia vielä liittyen siihen, minkä takia näitä eri lainsäädäntömuutoksia tehdään: Ne tehdään sen takia, että todella me voisimme kohdistaa ne resurssit, joita meillä on hädänalaisten auttamiseen, juuri heille, jotka ovat siinä suurimassa hädässä. Tämä tarkoittaa silloin sitä, että kun meillä lainsäädännössä on tietyt kriteerit, jotka täyttämällä saa kansainvälistä suojelua ja saa myönteisen oleskelulupapäätöksen, niin apu kohdistetaan heihin — eikä heihin, jotka eivät näitä kriteereitä tule täyttämään. Silloin heidän osaltaan täytyy toimia niin kuin laki sanoo, eli kun kielteisen, lainvoimaisen päätöksen saa, silloin myös sitten maasta poistuu. Näitä maasta poistamisia on

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

aivan järkevää tehostaa, koska muuten meillä on se tilanne, että meillä on täällä tuhansia henkilöitä, joilla ei ole myönteistä oleskelulupaa mutta jotka silti ovat täällä. Kysynpähän vain sitten: jos joku tätä vastustaa, niin millä tämä asia ratkaistaan? Eihän siinä ole kuin kaksi ratkaisua: joko sitten kaikille annetaan lupa, jolloin pohja vedetään pois tältä lainsäädännöltä, tai sitten todella tehdään niitä toimenpiteitä, joilla näitä maasta poistamisia voidaan tehostaa, ja siihen kyllä keskeisesti liittyvät ne kolmansien maiden kanssa tehdyt sopimukset, jotka pitäisi saada solmittua, jotta näitä saataisiin liikkeelle. Tässä kyllä hallitus kohtuullisen verkkaisesti on edistynyt näiden vuosien aikana, joten siinä vielä paljon työtä riittää.

15.27 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Siis meidän puhumme tässä nyt esityksestä, jossa hallitus yrittää korjata ongelman, jonka se on itse pitkälti synnyttänyt sen myötä, että lähti toteuttamaan järjelle vierasta politiikkaa vuonna 16. Nyt tässä erilaisin laastarein kömpelönpuoleisesti asiaa yritetään korjata ja luodaan sen kautta lisää ongelmia, jotka Suomen kaltaisessa ihmisoikeuksia ja oikeusturvaa kunnioittavassa valtiossa pitäisi tunnustaa.

Vetovoimatekijöistä: Minä asun mielelläni vetovoimaisessa maassa, ja jos joku katsoo asiaa toisella tavalla, niin tietenkin pitää sitten vain hyväksyä sekin tosiasia. Mikä sitten maahanmuuton suhteen on vetovoimatekijä, niin joutuu kyllä hakemalla hakemaan sellaista tieteellistä tutkimusta, joka tunnustaisi esimerkiksi edustaja Immosen esille nostaman asian. Ei asioita siltä pohjalta ajatella. Tietenkin se, asuuko maassa oman taustan omaavia ihmisiä, on varmaan vetovoimatekijä, ja siksihän tietenkin Suomeen on tullut erityisen paljon irakilaisia ja syyrialaisia on tullut enemmän Ruotsiin. Nämä ovat ihan todellisia asioita, mutta ei näitä vastaan oikein voi taistella. Mitä meidän sen sijaan pitäisi tehdä, niin tietenkin, kun tänne joku tulee, katsoa, miten kotouttaminen hoidetaan parhaalla mahdollisella tavalla, ja siinä hallitus on itse asiassa kiitettävästi parantanut tahtiaan loppukautta kohden. Ne ennakoasenteet, jotka olivat vielä voimassa hallituksen alkutaipaleella, ovat onneksi näiltä osin hävinneet, ja hyvä niin, koska hyvästä kotouttamisesta kaikki lähtee.

Tästä huolimatta nostaisin kuitenkin mielelläni esiin myöskin sitten ne hyvät asiat, joita tässä eittämättä on, muun muassa saatavuusharkinnan keventäminen. Se on ollut pitkä polku hallitukselle. Hyvä, että tässä asiassa nyt siihen on uskallettu lähteä. Ja se, että tosiaankin alaikäisten asemaa tässä uskalletaan parantaa tavalla, joka on kansainvälisten ihmisoikeusperiaatteiden mukaista.

15.29 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Korjaisin muutamia keskustelussa esiin nousseita virheellisiä väittämiä:

Vetovoimatekijöistä meillä on varsin laaja tutkimus, ja me tiedämme, mitkä ovat siirtolaisuuden vetovoimatekijät. Sosiaaliturva ei ole vetovoimatekijä, ei liioin hyvä valitusoikeus tai oikeusvaltiorakenne sinällään, eivät myöskään hyvät terveyspalvelut. Sen sijaan vetovoimatekijöitä ovat aikaisemman muuton rakenne, työllistymismahdollisuudet, joko virallisille tai epävirallisille työmarkkinoille, ja noususuhdanne. Mikä näistä on se tekijä, johonka nyt halutaan vaikuttaa?

Paperittomista: Paperittomuutta ei tästä maasta poisteta tai ratkaista tällä lainsäädännöllä millään tavalla, koska paperittomuudessa on kyse tästä erillisestä ilmiöstä. Osa edustajista tuntuu edelleen elävän siinä harhassa, että meillä olisi jotenkin yksinkertaisesti ratkaistavissa oleva paperittomuusilmiö Suomessa. Näin ei ole eikä ole ollut koko 2000-lu-

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

vulla. Olisi aika herätä jo tähän päivään, katsoa vähän ympärilleen, miten tilanne muissa maissa on kehittynyt, ja hyväksyä se seikka, että meillä on jonkin verran paperittomia ihmisiä ja todennäköisesti, ellei Suomeen tule valtavaa laskusuhdannetta, valtavaa työttömyyttä ja yleistä elintason laskua, paperittomuus ei tule ainakaan poistumaan tästä maasta.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.